

Бібліографічний опис:

[Від редакції] (2023) Вишивка в народній традиції: вчора та сьогодні. *Народна творчість та етнологія*, 2 (398), 98–100.

[Editorial] (2023) Embroidery in Folk Tradition: Yesterday and Today. *Folk Art and Ethnology*, 2 (398), 98–100.

© Видавництво ІМФЕ ім. М. Т. Рильського НАН України, 2023. Стаття опублікована на умовах відкритого доступу за ліцензією CC BY-NC-ND (<https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/>)

ВИШИВКА В НАРОДНІЙ ТРАДИЦІЇ: ВЧОРА ТА СЬОГОДНІ

У рамках Всеукраїнського фестивалю науки з ініціативи Ради молодих учених та Ради випускників Інституту мистецтвознавства, фольклористики та етнології (ІМФЕ) ім. М. Т. Рильського НАН України, а також за підтримки Ради молодих учених НАН України **19 травня 2023 року** в онлайн-форматі відбувся культурно-просвітницький захід «**Українська вишивка як виразник національної ідентичності українців**», приурочений до Всесвітнього дня вишиванки. У зібранні взяли участь зацікавлені представники наукової молоді НАН України, студенти та вихованці київської Малої академії наук України. Модерував подію голова молодіжного наукового об'єднання ІМФЕ ім. М. Т. Рильського НАН України, представник гуманітарного відділення в РМВ НАН України **Олександр Головка**.

У ході заходу відбулася онлайн-презентація книги «**Традиційне повсякденне та обрядове вбрання**»¹ (Київ, 2018) – десятого тому ґрунтовного академічного корпусу експедиційних фольклорно-етнографічних джерел «**Етнографічний образ сучасної України**», що реалізований науковим колективом ІМФЕ ім. М. Т. Рильського НАН України (на події були присутні науковці установи Наталія Литвинчук, Марина Олійник, Олександр Головка; колишній співробітник Інституту Володимир Щибря). Опубліковану працю від імені групи співкладачів представив модератор Олександр Головка. Він наголосив на надзвичайній актуальності вміщених у виданні текстових матеріалів та світлин – цінних елементів нематеріальної культурної спадщини України, що є підґрунтям для зміцнення нашої національної ідентичності як у нинішній час боротьби українців проти російських загарбників, так і на етапі повоєнної відбудови нашої держави. Окремо підкреслено роль народознавчих спогадів від респондентів та фотофіксацій зі Сходу й Півдня України, адже ці відомості є унікальними, засвідчують національну свідомість і патріотизм усіх опитаних співрозмовників, містять світлини з музейних колекцій Маріуполя, Херсона, Охтирки, с. Гусарка Запорізької області та інших населених пунктів України, що, на жаль, утрачені внаслідок грабунків та блюзнірства російських окупантів. Після якнайшвидшої Перемоги України над агресором ці важливі

дані допоможуть розпочати справу повернення, реконструкції та відновлення втраченої української етнокультурної спадщини.

Про започаткування та сучасні форми відзначення Всесвітнього дня вишиванки всіх присутніх поінформував **Володимир Щибря** – кандидат історичних наук, директор Центру фольклору та етнографії Інституту філології Київського національного університету імені Тараса Шевченка, представник Ради випускників ІМФЕ ім. М. Т. Рильського. Він відзначив неабияку роль ініціаторки Дня вишиванки, кандидатки політичних наук з м. Чернівців Лесі Воронюк в утвердженні, популяризації та суспільному схваленні свята, що зміцнює національну ідентичність, гуртує українців, особливо тепер, у надскладні часи відстоювання Україною своєї свободи в боротьбі проти російських окупантів. Дослідник відзначив, що свято нині значно употужнює свою консолідаційну місію і в перспективі може відзначатися в ширшому контексті – як День українського народного вбрання.

Молодий учений також запросив аудиторію відвідати досить цікавий культурний захід 24 травня 2023 року в Національному музеї історії України в Другій світовій війні – презентацію фотоальбому «**Нетлінні. Українські державні символи у народній вишивці та ткацтві**» (Київ, 2023), що його уклали згадані науковці та амбасадори популяризації етнокультурної спадщини України.

Про сучасний громадсько-просвітницький проєкт «**Вишивка в одязі видатних українців**» як виразник тісної співпраці академічної етнологічної науки та сучасного мистецького середовища вишивальниць і відтворювачів зразків народного вбрання розповіла кандидатка історичних наук, наукова співробітниця відділу «Український етнологічний центр» ІМФЕ ім. М. Т. Рильського **Марина Олійник**. Вона як наукова консультантка на волонтерських засадах зазначила, що мета цієї патріотичної ініціативи – зацікавити суспільство здобутками видатних українських діячів, представити їхні знакові меморіальні речі, у сучасних умовах їх відтворити й презентувати за підтримки культурної еліти України, подати схеми вишивки, що будуть корисними для всіх, хто хоче створити власні репліки вбрання нашої інтелігенції. Такий біографічно-мистецький підхід є новим поглядом на способи широкого пропагування одягової культури українців як впізнаваного у світі цивілізаційного спадку та творчого досягнення України. 13 травня 2023 року плідна діяльність авторів проєкту «Вишивка в одязі видатних українців» уможливила переведення його на новий рівень і переростання в однойменну громадську організацію.

Наступним етапом просвітницького заходу був змістовний виступ аспіранта 4-го року навчання відділу «Український етнологічний центр» ІМФЕ ім. М. Т. Рильського **Ігоря Турейського**. Здобувач наукового ступеня доктора філософії, який навчається за освітньо-науковою програмою «Етнологія», поділився результатами власного дисертаційного дослідження, присвяченого вивченню традиційного дитячого вбрання українців. Окрім словесного представлення, на слайдах презентації він продемонстрував інформативні та рідкісні світлини кінця ХІХ – початку ХХ ст., де зображено дітей у традиційному одязі того часу, а також деякі речові зразки дитячої ноші, яких збереглося небагато.

Тематику важливості зображальних джерел для етнологічного дослідження продовжила кандидатка історичних наук, наукова співробітниця відділу «Український етнологічний центр» ІМФЕ ім. М. Т. Рильського **Наталія Литвинчук**. Дослідниця акцентувала увагу на недостатній повноті інформаційного змісту світлин без додаткового коментування респондентами, у чийх родинних архівах ці фото зберігаються. Потім науковиця запропонувала цікавий інтерактивний квест для присутніх фахівців з вивчення українського вбрання – за продемонстрованими світлинами відгадати походження людини, регіональні особливості народного одягу, час фотофіксації тощо. Відзначимо, що колеги успішно впоралися із завдан-

нями, чітко атрибутувавши добу знімків та ареал побутування народної ноші. На наступних слайдах було представлено текстові розшифровки опублікованих свідчень інформантів, де вміщено відгадки на вказані запитання. Такий методичний прийом досить поживав атмосферу, зініціював активні рефлексії та обговорення всіх учасників просвітницької події.

Отже, за ініціативи молодих етнологів Інституту, представників Ради випускників ІМФЕ ім. М. Т. Рильського, за підтримки Ради молодих учених НАН України, а також участі всіх зацікавлених відбувся інформаційно насичений культурно-просвітницький захід, у ході якого було розкрито чимало важливих аспектів утвердження національної ідентичності через художньо-естетичну та змістовно глибоку культурну спадщину українців, репрезентовану вишитим народним одягом.

Примітка

¹ Див. на офіційному сайті ІМФЕ ім. М. Т. Рильського: <https://www.etnolog.org.ua/pdf/stories/spadshchyna/2018/odyag.pdf>.

Підготував Олександр Головка

Надійшла / Received 23.05.2023

Рекомендована до друку / Recommended for publishing 13.06.2023